

POLITICKÝ
PROCES

S MILADOU
HORÁKOVOU

A SPOL.

KOMENTOVANÉ
DOKUMENTY

K A R E L K A P L A N

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Obsah

Úvod k procesu s Miladou Horákovou	9
Od záměru k přípravě politického procesu M. Horáková a spol.	12
Od akce Střed k výrobě monstrprocesu M. Horáková a spol.	38
Zprávy z cely	109
Příprava procesu v justici a přelíčení před státním soudem	148
Medializace procesu, příprava manifestací a organizování veřejnosti	169
Poslední slovo obžalovaných	180
Pohledy z druhé strany	221
Rehabilitační osud Direktoría	248

Zprávy z cely

Součástí výrobní technologie politických procesů se stalo nasazování spolupracovníků Státní bezpečnosti na celu vyšetřovaných. Pocházeli z již odsouzených vězňů a měli zejména dva úkoly. Podávat zprávy o názorech, stavu vyšetřovaných a o jejich reakci na probíhající výslechy. Druhý úkol – působit aktivně, vyprovokovat diskuzi o otázkách, které jim předával vyšetřovatel nebo jeho nadřízení. Zároveň přesvědčovat, aby souhlasili s vypracovanými zprávami z výslechu, předkládanými vyšetřovatelem. Při tom poukazovali na výhody, které přinese takový postup „spolupráce s vyšetřovatelem“. Zprávy podával spolupracovník ústně nebo písemně, když byl odveden „oficiálně k výslechu“.

U M. Horákové tuto službu vykonávala Věra Hložková, bývalá novinářka. Několik jejích zpráv se zachovalo a poskytují poznatky o psychickém nátlaku a jeho vlivu na zdravotní stav Horákové. Významný je její postoj v této obtížné životní situaci. Netajila se tím, že nesouhlasí s poúnorovým režimem a cítila morální povinnost vůči svému přesvědčení a vůči politickým přátelům hledat cestu, využít možnosti odporu. A byla si vědoma důsledků takového jednání podle poúnorových zákonů. Zůstávala věrná ideálům socializující demokracie prezidenta E. Beneše. K činnosti ji přiměly dvě události – smrt Jana Masaryka, po které se vzdala parlamentního mandátu a abdikace a poté smrt prezidenta Beneše v září 1948, která ji zřejmě inspirovala k návratu k politické činnosti.

Při úřední kontrole věcí V. Hložkové v srpnu 1950 byl také nalezen zápisník. Vyskytovalo se v něm „...více zmínek o vyšetřovatelkyni Miladě Horákové, ve kterých uvádí Hložková Horákovou jako hrdinku, která se

velmi statečně před tak důležitým procesem drží, Hložková tuto ve svých poznámkách velmi lituje, vzpomíná na ni a obdivuje ji“. (Z úředního záznamu velitelství věznice v Ruzyni, 16. 8. 1950.)

21. dubna 1950:

Miladu H., býv. poslankyni čs. strany nár. soc. z Prahy, znám zběžně z parlamentu a pražského politického života. V zimě 1949 jsem několikrát viděla H. na procházkách ve věznici na Pankráci, kde jsme byly každá v jiné cele. Horáková tehdy byla všemi vězni na Pankráci uznávána za nejdůležitějšího vězně a získávala si sympatie všech.

V první chvíli, když referent přivedl H. na mou celu, tak moji přítomnost skoro nevnímala. Teprve když referent a strážce opustili celu, tak byla překvapena tím, že mne nalézá v policejní vazbě v Ruzyni, Já sama jsem ji sotva poznala. Nebyla již zdaleka tou bojovnou, jak jsem ji znala z parlamentu, ani tou statečnou a silnou ženou, jak jsem se s ní setkala v zimě 1949 na Pankráci. H. se mi dnes zdá, že je nervové vyčerpaná a duševně zlomena. K jejímu krajně skleslému zjevu přistoupila včera ještě skutečnost, že postoupila bolestivý zákrok u zubního lékaře a dostala několik injekcí, po kterých nacházela v otupělém a částečně nepříčetném stavu.

A stále nedovedla pochopit, že já, která jsem již trestanka, což o mně bylo na Pankráci všeobecně známo, jsem znovu v policejní vazbě. Řekla jsem jí, že vyšla najevo celé řada skutečností, které jsem při svých výsleších v roce 1948 zatajila a že budu pravděpodobně znovu souzena. Řekla jsem jí, že jsem vyšetřována na můj starý případ, protože jsem tehdy nejdůležitější věci zatajila.

Hovořily jsme spolu o poměrech ve zdejší věznici a o rozdílech, které jsou mezi věznicí a policejní vazbou na Pankráci. Stěžovala si na samovazbu, kterou měla 6 měsíců a která jí skončila teprve včerejším dnem, kdy ji dali ke mně. Nad mou společností projevovala radost a řekla, že doufá, že si spolu budeme dobře rozumět. Řekla, že dost dobře nechápe, že dostala najednou společnost, když už o ni přestala žádat. Podotkla při tom, že si vůbec odvykla cokoliv od svých referentů požadovat.

Dále jsme hovořily o běžných věcech a krátce na to H. odvedli k výslechu. Vrátila se kolem půlnoci.

Vzájemnou společností jsme byly tak rozrušeny, že jsme potom nemohly dlouho usnout a vyprávěly jsme. H. se mně tázala, že sice na Pankráci o mne hodně slyšela, ale že by chtěla vlastně vědět, proč jsem zavřená. Zmínila jsem se jí o špionáži a zavedla jsem řeč na J. V. Mládka, s poukazem, že ho přece musí znát. H. mně na to řekla, že zná jen jediného Mládka z financí, ale to že byl velký komunista, který chodil k ní do úřadu, ale zaručeně nebude mít nic společného a Mládkem, kterého znám já.

H. se mě dále ptala, jaké stanovisko k mému případu zaujal můj strýc poslanec a zda mně pomohl. Řekla jsem, že nikoliv a že já sama jsem s ním přerušila veškeré styky. Letmo se zmínila o své kolegyni poslankyni Jarmile Uhlířové z Brna a o jejím milenci, bývalém pověřenci Böhmovi a celé řadě Slováků a známých z parlamentu.

S H. jsem se dohovovala, že jsme se setkaly společně v Mariánských lázních na Kongresu, kde byla jako delegátka spolu s Masarykem a ostatními poslanci.

H. mně kladla spoustu naprosto neucelených a roztržštěných otázek, z nichž některé po kratším nebo delším intervalu opakovala i několikrát. Omlouvala, že musím s ní mít velkou trpělivost, že se chová jako nepřítelna a že je na tom nervově velmi špatně.

Ráno jsme hovořily opět o jejím zdejším pobytu. Omlouvala se mě, že snad její chování včera ke mně by mohlo dělat dojem nedůvěry k mojí osobě, ale abych jí to neměla za zlé, protože byla injekcemi skoro omámená a potom tak překvapená touto změnou. Výslovně mě žádala, že v prvních dnech našeho společného pobytu na cele nebudeme o svých případech hovořit, protože toho má dost z výslechů. Navrhla, že si uděláme určitý program, dle kterého v určité hodiny budeme hovořit, potom zase mlčet, nebo číst.

H. se znovu a znovu vracela k tomu, že jsme spolu na cele. Nikterak ale v podezřívavém slova smyslu. Řekla, že je to velmi milá náhoda, že jsme se my dvě dostaly dohromady. Řekla dále, že to také na ni dělá dojem, že se její případ chýlí ke konci, když jí byla zrušena samovazba. Zmínila se o tom, že má velmi vážný případ, že si je plně vědoma důsledků, které ponese a že je ponese statečně, protože je vinna.

Ještě v nočních hodinách se mně Horáková dotazovala, jakým způsobem probíhalo moje přelíčení u státního soudu. Když jsem poznamenala, že jsem měla tajné přelíčení a musela jsem prohlásit, že o věci nebudu mluvit, zajímala se o to, zda o tom věděla moje rodina a zda byl někdo přelíčení přítomen. Vysvětlila jsem jí, že o přelíčení se dověděla moje rodina až za týden po rozsudku.

Pak se zajímala o podrobnosti z procesu. Ptala se, kdy jsem dostala obžalobu a zda jsem ji nedostala poměrně krátce před přelíčením. Zvláštní zájem projevila o advokáta a ptala se, zda je vhodnější svůj vlastní obhájce anebo obhájce ex offio. Hájila jsem názor, že stejně to mnoho nerozhoduje a že mám názor, že je lepší obhájce ex offio, protože to nic nestojí. Pak se zajímala, kdy se bude moci setkat se svým advokátem, na což jsem jí nemohla odpovědět. Současně chtěla vědět, jak ovládá advokát spisy a kdy je dostává. I to jsem nevěděla.

Dále se zajímala H. o to, jak jsem měla sestavený senát a zda jsem někoho znala, zejména, zda si pamatuji jména soudců a prokurátora. Toto jsem jí nemohla povědět, protože jsem nikoho neznala. Zajímala se, zda je u přelíčení přítomen prezident státního soudu Richter. Ani otázku, jak se jmenoval můj prokurátor, jsem jí nemohla zodpovědět.

Nato se zajímala o znalce, zda zasahují do přelíčení a jakým způsobem, jak dlouho trvá takové přelíčení. K otázce přelíčení u soudu se vracela ještě několikrát, takže jsem seznala, že má zvláštní zájem o to, jak bude její přelíčení u soudu vypadat.

Pak se zajímala H., kdo s ní bude sepisovat soudní protokol a kdy přijde do styku s vyšetřujícími soudci, a zda nepíše protokoly přímo její referent, a jak jsou tyto protokoly dlouhé. Poznamenala jsem, že to nevím, jak to teď chodí, protože já sama jsem byla u soudu již skoro před dvěma léty. Pak vyprávěla o sobě. Říkala, že s ní je již psán třetí protokol o té samé věci, a poznamenala, že je z toho již pitomá, protože neví, co se tím sleduje. Při tom poukazovala na to, že má mnoho referentů a každou chvíli ji vyslýchá někdo jiný. Říkala, že je si vědoma, že se vše u ní prověřuje, zda mluví pravdu. Nejhorší její výsledky byly prvních dvanáct dnů, kdy nedostala ani teplé jídlo, nesměla ležet a trpěla svojí chorobou. Stále se vrací k tomu, že se domnívá, že její případ je již vyřešen, což vystihla z jednání svých referentů.

Zvláštní zájem projevovala H. o to, zda a jak bude při přelíčení moci mluvit a to tak, jak si myslí. Přelíčení jí leželo zřejmě stále na mysli, protože se k němu několikrát vracela. Ptala se také na to, kolik tehdy bylo soudců z lidu a jaká byla jejich úroveň. Nato se rozhovořila o poměrech za války, o tom, jak byla vyšetřována a souzena v Německu, a jaké tam nabyla zkušenosti.

Naznačovala, že mi bude matkou a že když budu mět zájem, že se od ní mohu hodně naučit, protože má ve výsleších i v kriminálních věcech velké zkušenosti.

Když pak jsme hovořily o mém zaměstnání /byla jsem redaktorkou slovenské „Pravdy“/, tak poznamenala, že byla také vyšetřována na Slováky, zejména na Clementise. Zajímala se, zda nevím, co se na Slovensku stalo.

V souvislosti se svým zatčením mluvila v úzkostech o svého muže a říkala, že byl velmi vážně nemocen. Dále měla starost o dceru. Řekla, že referent jí sice dovolil napsat dopis, ale že stejně má dojem, že ten dopis odeslán nebyl. Vypptávala se, zda také dostávám balíčky a jakou cestou, při čemž poukázovala na to, že dostala balík, ale [podle – pozn. K. K.] obalu že má dojem, že ho nebalil její manžel.

V dalším rozprávěla o své chorobě. Zmínila se, že dostává záchvaty a vysvětlovala mi, jak mám postupovat, když dostane záchvat.

V podstatě jsme spolu hovořily velmi málo, protože Horáková byla stále u výslechu. Ke mně se staví velmi pozorně, stále omlouvá svoje chování a prosí o shovívavost, protože její duševní stav je nyní takový, že mne nevnímá. To prý bude jen na počátku, protože v důsledku dlouhé samovazby úplně odvykla lidem a nedovede být společenská. Očekává, že její výslechy budou již brzy skončeny a odvozuje to z toho, že již nemá samovazbu a prakticky se její výslechy již končí.

Pak jsem zavedla hovor na poměry ve věznici na Pankráci.

23. dubna 1950:

H. ve svých rozhovorech se mnou se neustále vrací k otázce advokáta, znovu se mne dotazovala, kdy mne před přelíčením přišel navštívit a zda mně vyřizoval rodinné věci. Stavěla jsem se nevědomou a ptala jsem se, co těmi rodinnými věcmi míní. H. řekla, že přece někdo musí být ve styku

s její rodinou, platit její eventuelní dluhy a hlavně při rozsudku smrti podat odvolání.

Neustále se zabývá problémem, že bude odsouzena k trestu smrti provazem, když jsem jí to vymlouvala, tak pravila, že se už se vším smířila a že jedine Bůh o ní rozhodne a to že bude rozhodnutí správné. Řekla také, že trest smrti je pro ni lepší než doživotní žalář, se kterým by jinak musela 100% počítat.

Vzpomíná často na své dítě a říká, že to je jediný mravní závazek, který ji ještě drží při životě. Velmi často uvažuje o tom, kdo by v případě její smrti dítě adoptoval, zda její sestra, nebo její přítelkyně, o které často hovoří. Zdá se, že to jí působí značné starosti.

Ptala jsem se v této souvislosti H., zda myslí, že její přelíčení bude tajné, nebo veřejné. Bez dlouhého rozmýšlení a trochu sebevědomě podotkla, že počítá s veřejným přelíčením. Ovšem ne s takovým, na které by mohla „ulice“ – prostě každý kdo by se tam vecpal, ale že to bude přístupno jedine „špičkám“ dnešního režimu. Čeká, že na její přelíčení se dostaví někteří členové vlády. H. výslovně podotkla, že její proces bude přímo „historický-!“ Chtěla jsem, aby mně svůj pojem blíže objasnila. Vysvětlovala mi, že jejím procesem dnešní politický režim vyúčtuje s československou politikou minulosti a vyškrtne jednou provždy směr, který ona hlásala. H. zdůraznila, že je si vědoma: toho, že je starý puncovaný politik, za kterým jde část veřejnosti a proto také se s ní bude bez slitování jednat. Nejen ona, ale všichni její společníci zmizí navždy z našeho veřejného života.

Já sama jsem byla skleslá a bez nálady a H. se domnívala, že je to následkem nových výsledků. Velmi mne utišovala a řekla, že mívá často „tušení“, která ji nezklamou a že i o mně si myslí, že nejdéle do dvou let půjdu domů, kdežto s ní vypadá situace velmi zle.

Vyprávěla mně o svém názoru na nový způsob zlidověného soudnictví, které jde revoluční cestou proti rozsudkům, které byly běžné za starého režimu. H. řekla, že dnešní režim chce nás mladé politické provinilce převychovat a že i když je odsouzení na řadu let, odsedí si mladý člověk jen malou část a potom mu bude umožněn návrat do života. Speciálně já si nemusím dělat žádné starosti. Jak je ona obeznámena a jak mne zná, hrála jsem sice dost důležitou úlohu v zákulisí veřejnosti, ale pro dnešní masy

jsem jen mladým pobloudilým člověkem, který musí být převychován. Schovívavost, která bude v nejbližších dnech projevena k nám, se změní při souzení lidí jejího druhu v krutou ostrost. S tím vším se však již H., jak se zdá, smířila. Řekla, že zatím nemáme mnoho času, abychom si o tom všem pohovořily, ale snad v sobotu a v neděli a až jí skončí výsledky, mně z mého smutku dokonale rozebere.

H. se mě dotazovala, jakým způsobem jsem si opatřila vhodné oblečení ku přelíčení. Z její řeči jsem vycítila, že jí velmi záleží na tom, aby u soudu dobře vypadala. Později se o tom i výslovně zmínila. Řekla jsem jí, že mými zkušenostmi se nemůže řídit, protože jsem měla jednak přelíčení tajné, a potom jsem šla v tom, co jsem měla na cele, protože jsem nemohla vyrozumět rodiče. Tento problém jí působí velké starosti. Podrobně mně popsala šaty, ve kterých by chtěla být souzena.

Při této a i jiných příležitostech stále rekapituluje svůj případ odsouzení u německého soudu a vyhledává spojitost. Líčila mně celé přelíčení a i jednotlivé zkazky ze svého věznění během okupace.

Včerejší odpoledne byla H. velmi svěží a zdaleka se mně nezdála tak skleslá, jako když přišla na celu, nebo ten týž den ráno. Když jsem se v poledne vrátila od výslechu, byla již na cele, ale málo jsme hovořily, protože hned se rozdával oběd a mě uprostřed jídla odvedla stráž k výslechu. Odpoledne krátce po mém návratu přišla i H. velmi rozradostněna, že dostala balík a že referent jí už z něho vydal kytičku fialek. V zápětí dostala balík, velmi hodnotný na obsah, ze kterého mne okamžitě pohostila a sama byla tak rozčilená, že se sama sotva jídla dotkla.

Kombinovala podle způsobu balení a formy pečiva, kdo jí asi balík poslal. Usoudila, že asi její přítelkyně Věra, kdežto kytička je asi od dcerky. Z této i z celé další rozmluvy jsem usoudila, že celý její život se zakládá nyní jen na kombinacích a dost nejasných dohadách. Výslovně podotkla, že kdyby měla jistotu o své rodině, že by se zcela jinak mohla soustředit na svou výpověď, ale tak se jí zdá, že s ním referenti nejsou spokojeni.

Později se H. rozhovořila o svých referentech. Řekla, že vcelku ji vyslýchá spousta lidí, někteří z nich jsou celkem sympatičtí. Chválila referenta, který jí svého času koupil máslo a žemle, později toho, co jí dal napsat dopis domů,

a konečně i posledního, který ji vyslychá – Peška. Řekla, že není hloupý a že má momenty, kdy je zcela na výši a plně na svém místě. Reprodukovala mně některé jeho výrazy o reakčních piklech. Jiný její referent, když jí bylo nejhůře, ji vždy rozesmál, o „Pétovi, který přiletí v bílém aeroplánu a Ruženka, která dojede na bílém slonu“.

H. po několika upřímném zasmání konstatovala, že je to po prvé za celých 7 měsíců, kdy se zase jednou od srdce zasmála. Řekla, že se domnívá, že to s ní snad zase bude v pořádku, jakmile si zvykne na společnost. H. líčila některé situace z věznice tak vtipně, že i já sama jsem se její mimikou a podáním velmi dobře pobavila.

V rozhovoru jsme se vrátily k jedné historce na Pankráci, kvůli které, jak jsme se domnívali tehdy všichni, byla H. převezena do jiné vazby. H. mně ji celou vyprávěla a rozbírala charakterově jednotlivé své spoluvězenkyně a vyprávěla mne o svém 6-týdenním pobytu na Pankráci. Potom, aniž bych ji byla k tomu vybídlá, mně vylíčila svůj převoz do ruzyňské věznice a se smíchem hovořila o tom, jak se domnívala, že je propuštěna a že ji vezou domů.

V nejlepší zábavě asi po 19 hodině večer H. odvedla stráž k výslechu.

24. dubna 1950:

V sobotu poledních hodinách se vrátila H. na celu z temnice – jak mne později sdělila. Uvedla, že jí není dobře, lehla si na lůžko a prosila mne o naprostý klid. Jevila se mi jako nervově vyčerpaná a měla jsem dojem, že je v obličejí trochu oteklá a má mírně ochrnutou pravou ruku. Za nějakou dobu přišla na celu dozorkyně a podala jí lék.

Po jejím odchodu jsem přisedla k H. a prosila jsem ji, aby mně vysvětlila, co se vlastně stalo. Řekla mi, že měla nedorozumění se svým referentem – že se jednalo o naprosto bezvýznamnou věc – formulaci záležitosti, která se její osoby netýkala. Když mně vše vylíčila, tak že přišla k názoru, že celá tato komedie byla naprosto zbytečná.

Záhy jsem vystihla, že musím tohoto jejího stavu využítí a převzít iniciativu v rozhovorech. Počala jsem ji přesvědčovat, že se domnívám, že taková malichernost skuteční nestála za to, aby musela jít do temnice, že se musí ohlížeti na svůj tělesný a duševní stav a že celé jednání bylo tudíž nesprávné.

Karel Kaplan
Politický proces s Miladou Horákovou a spol.
Komentované dokumenty

Přebal navrhl Lukáš Tuma.
Odpovědný redaktor Martin Ďásek.
Vydalo Nakladatelství Epoque, s. r. o.,
Kaprova 12, 110 00 Praha 1,
v roce 2019 jako svou 677. publikaci.
První vydání, 272 stran.
Sazbu a litografii provedlo studio Prestig.
Vytiskly Těšínské papírny, s. r. o.

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Knihy Nakladatelství Epoque můžete zakoupit
u svého knihkupce nebo si je lze objednat:
písemně na adrese: Kaprova 12, 110 00 Praha 1 – Staré Město,
telefonicky na čísle: 224 810 353,
e-mailem na adrese: objednavky@epocha.cz,
na internetové stránce: www.epocha.cz